Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Dodatne ugotovitve o Priporočilu za priporočilo Sveta o ekonomski politiki euroobmočja

(COM(2021) 742 final)

(mnenje na lastno pobudo)

(2023/C 75/07)

Poročevalec: **Juraj SIPKO**

Sklep plenarne skupščine	22. 3. 2022
Pravna podlaga	člen 52(2) Poslovnika
	mnenje na lastno pobudo
Pristojnost	strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo
Datum sprejetja na seji strokovne skupine	6. 10. 2022
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	27. 10. 2022
Plenarno zasedanje št.	573
Rezultat glasovanja	
(za/proti/vzdržani)	170/1/2

1. **Sklepi in priporočila**

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) ugotavlja, da je za sedanji gospodarski razvoj euroobmočja in Evropske unije značilna posebno visoka stopnja ekonomske, geoekonomske in politične negotovosti. To povzročata trajajoča sistemska pretresa, in sicer nadaljnje širjenje COVID-19 in invazija Rusije na Ukrajino. Pojavilo se je tudi novo tveganje, povezano z razdrobljenostjo v sektorjih mednarodne trgovine in plačil ter na kapitalskih in finančnih trgih, tudi v proizvodnji, raziskavah in prometu. Zaradi sistemskih tveganj se je javni dolg močno povečal, inflacija pa raste. Boj proti podnebnim spremembam kljub temu ostaja največji izziv, s katerim se spoprijemajo euroobmočje in države članice EU.

1.2 EESO ponavlja, da boj proti nadaljnjemu širjenju COVID-19 še zdaleč ni končan, zato bi morali sprejeti vse smiselne in sistemske ukrepe za spoprijemanje s to boleznijo ter se hkrati pripraviti na morebitne nove epidemije in pandemije. Odbor poudarja, da je najbolj koristno vlagati v zdravstveni sektor, kar dokazujejo izkušnje iz zadnjih dveh let.

1.3 EESO se zavzema za konec ruske agresije in vojne v Ukrajini ter obnovo ozemeljske celovitosti Ukrajine. S tem bodo lahko ustvarjeni pogoji za odporno, vključujočo in trajnostno gospodarsko rast v državah euroobmočja in državah članicah Evropske unije.

1.4 EESO pozorno spremlja izjemno neugodne inflacijske trende, ki so posledica zlasti vse višjih cen blaga, hrane in energije ter motenj v dobavni verigi. V teh razmerah zvišanje obrestnih mer ni posebej učinkovito orodje. Preveč restriktivna denarna politika lahko tudi poveča tveganje recesije in upočasni zasebne naložbe v energetski prehod, ki so tako nujno potrebne. EESO zato priporoča, da Evropska centralna banka (ECB) opravi ustrezno oceno sorazmernosti ter pozorno prouči stranske učinke restriktivne denarne politike in njenega vpliva na dolgoročne cilje glede stabilnosti cen. Spodbuja ECB, naj zniža osnovno inflacijo, ne da bi pri tem ogrozila gospodarsko okrevanje EU. Zaradi navedenih tveganj bi morala ECB pri normalizaciji denarne politike ravnati previdno.

1.5 EESO predlaga, da nacionalni oblikovalci gospodarske politike zaradi strmo naraščajočih cen energije in hrane vzpostavijo delujočo in učinkovito socialno varovalno mrežo za najranljivejše skupine prebivalstva, tudi za najbolj prizadete segmente srednjega razreda, da nihče ne bo zapostavljen.

1.6 EESO je zaskrbljen zaradi naraščajočega javnega dolga, zato predlaga sprejetje ukrepov za spodbujanje srednjeročne konsolidacije javnih financ. Meni, da bi bilo nacionalne proračune mogoče ponovno napolniti s pravično obdavčitvijo in učinkovito porabo javnih sredstev.

1.7 EESO poudarja, da je bila aktivacija splošne odstopne klavzule zaradi COVID-19 pravilna odločitev. Čeprav je bila klavzula podaljšana do leta 2023, bi bilo treba v primeru nadaljnjega obstoja sistemskih tveganj razmisliti o njenem ponovnem podaljšanju. Odbor zato pričakuje, da bo Evropska komisija kar najhitreje pripravila konkretne ukrepe za reformo Pakta za stabilnost in rast.

1.8 Kljub napredku pri vzpostavljanju finančne unije je treba sprejeti in uresničiti vse vsebinske in sistemske ukrepe za dokončanje bančne unije in unije kapitalskih trgov. EESO zato poziva pristojne organizacije in institucije, naj sodelujejo pri njenem oblikovanju.

1.9 EESO poudarja, da ima razdrobljenost negativne posledice, in opozarja na nestabilnost na trgu državnih obveznic euroobmočja. Zato pozdravlja napoved ECB z dne 15. junija 2022, da bo pripravila ukrepe za spoprijemanje z razdrobljenostjo v euroobmočju.

1.10 EESO podpira preobrazbo gospodarstev euroobmočja, obenem pa poudarja, da so podnebne spremembe eksistencialna grožnja. Zato kljub nepredvidenim in zapletenim geoekonomskim razmeram priporoča prehod na obnovljive vire energije in uporabo finančnih sredstev, ki so na voljo v okviru načrta okrevanja, pa tudi drugih finančnih sredstev, vključno s sredstvi zasebnega sektorja.

1.11 Države euroobmočja se zdaj tako kot druge države članice EU spoprijemajo s sistemskimi pretresi, tveganji in grožnjami. Zato EESO v tem kritičnem obdobju za človeštvo vse države in pristojne mednarodne institucije poziva, naj si skupaj prizadevajo za obvladovanje teh sistemskih pretresov, tveganj in groženj, kakršnih v zgodovini še ni bilo. Odlašanje s sprejetjem in izvajanjem ukrepov bi lahko imelo daljnosežne posledice, ne le v smislu materialnih izgub, temveč predvsem za človeška življenja.

2. **Ozadje in kontekst**

2.1 Spoprijemamo se z dvema resničnima sistemskima pretresoma – COVID-19 in invazijo Rusije na Ukrajino –, ki poleg geoekonomske razdrobljenosti povzročata visoko stopnjo negotovosti. Poleg tega so naraščajoče cene blaga in hrane povzročile velika socialno-ekonomska tveganja tako v euroobmočju kot v EU. Zaradi eksistencialne grožnje, ki jo pomenijo podnebne spremembe, je prehod na zeleno gospodarstvo eden največjih izzivov, s katerim se bodo morali spoprijeti euroobmočje in države članice.

2.2 Sedanji ekonomski razvoj v državah euroobmočja spremljajo resnični zunanji pretresi, kakršnih še ni bilo. Teh razmer zato z vidika osnovnih makroekonomskih kazalnikov ni mogoče razumeti kot stabilnih. Poleg tega se nekatere države članice euroobmočja pri vzpostavljanju trajnostnih, odpornih in vključujočih gospodarstev spoprijemajo z dolgotrajnimi strukturnimi izzivi.

2.3 Pred omenjenima sistemskima pretresoma je bila inflacija v skoraj vseh državah članicah euroobmočja razmeroma nizka. Razmeroma nizka stopnja inflacije je bila zabeležena celo pred začetkom podnebne krize, nekatere države euroobmočja pa so imele celo deflacijo. Zaradi današnjih inflacijskih gibanj pa je treba močno posegati po orodjih, ki jih ima ECB na voljo. Inflacija je trenutno eno največjih tveganj za trajnostno, odporno in vključujočo gospodarsko rast v euroobmočju. Brez ustreznih sprememb denarne politike ECB je ne bo mogoče zmanjšati in stabilizirati ter zadržati v okviru ciljne stopnje, tj. pod 2 %. Svet ECB je zato sprejel potrebne ukrepe, ki ECB omogočajo, da si v skladu s svojimi pooblastili prizadeva za stabilnost cen in ščiti finančno stabilnost. V bližnji prihodnosti je pomembno, da ECB pri normalizaciji denarne politike ravna previdno.

2.4 Inflacija je zdaj najvišja od vzpostavitve evropske monetarne unije. Povzročajo jo številni dejavniki, ki so celo med zaostrovanjem svetovne krize zaradi COVID-19 prispevali k njeni postopni rasti. Sedanje gospodarsko okrevanje euroobmočja je zaradi zmanjšane dobave ta negativni trend še okrepilo. K rasti cen prispeva tudi invazija Rusije na

Ukrajino. Legitimno se je vprašati, v kakšnem obsegu bi bilo mogoče z denarno politiko ECB ob uporabi vseh razpoložljivih instrumentov upočasniti rast inflacije ter jo postopoma vrniti na določeno ciljno stopnjo in jo tam obdržati, ne da bi pri tem ogrozili stabilnost enotne valute in gospodarsko okrevanje po krizi zaradi COVID-19.

2.5 Sedanji inflacijski trendi niso ne začasni ne kratkoročni (kot je bilo ugotovljeno jeseni 2021) in prinašajo visoko stopnjo negotovosti. V drugi polovici lanskega leta so k rasti cen prispevale predvsem cene energije, motnje v dobavnih verigah, nenavadno strma rast cen blaga in višji stroški prevoza. Glede na to, da so razlogi za sedanja cenovna gibanja zapleteni, samo z denarno politiko ne bo mogoče omejiti inflacije. Razpršiti je treba uvoz energije in s tem zmanjšati odvisnost od dobav iz Rusije. Diverzifikacija je za države članice euroobmočja tudi zgodovinska priložnost, da sprejmejo nujne strukturne reforme (npr. upravne reforme, reforme pravosodja, reforme za krepitev pravne države) in zmanjšajo odvisnost od uvoza tradicionalnih virov energije. Poleg tega je treba s posegom na energetski trg obvladati trenutno nestanovitna cenovna gibanja. Zato EESO pozdravlja predlog Komisije o nujnem ukrepanju za obravnavanje visokih cen energije.

2.6 Obenem obstajajo dokazi, da so številna podjetja kljub rastočim cenam energije uspela povečati svoj dobiček na enoto. Analiza ECB kaže, da so dobički bistveno prispevali k splošni domači inflaciji, saj so podjetja višje stroške prenesla na potrošnike in zaščitila ter povečala stopnje dobička. Cenovna gibanja bi lahko med drugim omejili s tržnimi posegi v sektorju energije.

2.7 Sedanja rast cen je povezana predvsem z dobavo. Ta trend negativno vpliva na konkurenčnost euroobmočja in povzroča višje stroške ter pritisk za zvišanje plač med upadom gospodarske rasti. Nadaljevanje teh negativnih vzorcev bi lahko privedlo do stagflacije (ki je v državah euroobmočja na splošno sicer še ni). Zgodovinsko gledano je bila stagflacija zabeležena pred skoraj 40 leti. Če se bodo zunanji sistemski pretresi nadaljevali, ni mogoče izključiti nastanka sicer neželene stagflacije. EESO po drugi strani poudarja, da bi realno znižanje plač zaposlenih z nizkimi in srednjimi dohodki lahko negativno vplivalo na povpraševanje.

2.8 Leta 2021 so imele vse države članice euroobmočja razmeroma ugodno gospodarsko rast in nihče ni pričakoval znatnega upada naložb in trgovinskih tokov zaradi visoke stopnje ekonomske negotovosti. Če ne bomo sprejeli in izvedli strukturnih reform, bi lahko svetovna kriza zaradi COVID-19 poglobila razlike v gospodarski rasti v euroobmočju. Poglabljanje razlik bi lahko močno vplivalo na konvergenco in okrepilo ta negativen razvoj dogodkov v vseh državah članicah euroobmočja.

2.9 Kratkoročni obeti za morebitno rast naložb niso vzpodbudni. Negotovost v zvezi z naložbami, ki jo je povzročila vojna v Ukrajini, je nekoliko oslabila instrumente, sprejete za okrevanje po COVID-19 (mehanizem za okrevanje in odpornost), zato je pomembno, da se bodo posamezna gospodarstva lahko uspešno spoprijemala z nadaljnjimi motnjami v trgovinskih in naložbenih tokovih, nadaljnjo negotovostjo v svetovnem gospodarstvu, predvsem pa visoko negotovostjo v državah članicah euroobmočja.

2.10 Gospodarska rast se je upočasnila tudi zaradi znatnega povišanja cen energije za gospodinjstva. Nekatere države članice so sprejele ukrepe za obvladovanje rasti cen v obliki subvencij, sprememb DDV, vključno z dodatnimi socialnimi prispevki, in socialnih energetskih tarif za gospodinjstva z najnižjimi dohodki. Glede na navedeno bi bilo treba ponovno premisliti o učinkoviti rabi energije v gospodinjstvih in spremeniti navade glede porabe energije. Potrošniki so zaradi rasti cen energije postopno prenehali kupovati nekatere druge proizvode, po katerih je povpraševanje zdaj manjše. Poleg tega se zaradi višjih cen energije za gospodinjstva spreminjajo vzorci zasebne potrošnje in bistveno zmanjšuje potrošnja nekaterih artiklov. Vendar je energija osnovna dobrina, katere porabo je mogoče zmanjšati le v omejenem obsegu, kar pomeni, da bodo višje cene prizadele zlasti najrevnejša gospodinjstva.

2.11 COVID-19 je hudo prizadel javne finance držav članic euroobmočja. Splošna odstopna klavzula iz Pakta za stabilnost in rast je bila aktivirana marca 2020, da bi se lažje spoprijeli s krizo zaradi COVID-19. Vzpostavljen je bil tudi začasni okvir za državno pomoč, ki omogoča obsežno uporabo fiskalnih spodbud, namenjenih podpiranju poslovnega sektorja, pa tudi ohranjanju socialne stabilnosti.

2.12 Zaradi fiskalnega odziva in zmanjšanja proizvodnje so se znatno povečale stopnje javnega dolga, zlasti v nekaterih močno zadolženih državah članicah. Izredno pomembno je še naprej zagotavljati vzdržnost javnega dolga, tako da ga postopno zmanjšujemo. Ker bodo srednjeročne cene energije še naprej visoke, bi bilo treba pregledati tržne mehanizme in mehanizme oblikovanja cen ter sprejeti dodatne ukrepe fiskalne podpore, da bi podprli gospodinjstva in podjetja, ki jih je rast cen energije najbolj prizadela.

2.13 Zaradi povečanja naložb v varnost in druge kritične prednostne naloge se lahko začasno poslabša položaj euroobmočja v svetovnem gospodarstvu. V teh razmerah se države članice euroobmočja spoprijemajo z velikim izzivom, ki ga predstavljata prehod na trajnostno gospodarsko rast in ohranjanje deleža gospodarstva euroobmočja v primerjavi z drugimi svetovnimi konkurenti, za kar uporabljajo vsa razpoložljiva orodja in učinkovite individualne politike, vključno z diplomatskimi sredstvi.

2.14 Menjalni tečaj eura se je zaradi negativnega geopolitičnega dogajanja nedavno znižal pod tečaj ameriškega dolarja, potem ko je začel padati maja 2021. Depreciacija eura, druge največje rezervne valute, je predvsem posledica različnih denarnih politik ECB in ameriške centralne banke.

2.15 Evropska komisija je na podlagi zgornjih analiz predstavila svojo gospodarsko napoved (julij 2022), ki jo narekuje predvsem dogajanje v Ukrajini. V skladu z njo naj bi letošnja gospodarska rast znašala 2,7 % v državah članicah EU in 2,6 % v euroobmočju, naslednje leto pa naj bi upadla na 1,5 % oziroma 1,4 %. Povprečna stopnja inflacije naj bi letos tako v EU kot euroobmočju dosegla 7,6 %, naslednje leto pa naj bi se znižala na 4,6 % oziroma 4 %.

3. **Splošne ugotovitve**

3.1 EESO poudarja, da na kratkoročni in srednjeročni gospodarski razvoj držav euroobmočja močno vpliva in bi lahko močno vplivala invazija Rusije na Ukrajino. Gre za sistemski pretres, kakršnega v povojni zgodovini še ni bilo, zato ga je zelo težko primerjati z drugimi pretresi, ki so v preteklosti negativno vplivali na gospodarski razvoj v euroobmočju. Stopnja negotovosti je v vsakem primeru visoka, zaradi česar je težko napovedati prihodnji razvoj dogodkov.

3.2 EESO poudarja, da osnovni makro- in mikroekonomski kazalniki v euroobmočju niso vzpodbudni. Posebno visoka je stopnja negotovosti. Obstajajo zlasti številne neznane spremenljivke, ki bi lahko vplivale na že tako izjemno veliko negotovost, predvsem na geopolitičnem in gospodarskem področju.

3.3 EESO meni, da inflacijski trendi močno ogrožajo socialno-ekonomski napredek v državah euroobmočja. Sedanja tveganja inflacije so povezana zlasti z dobavo in motnjami v vrednostnih verigah. Dogodki v Ukrajini, zlasti kar zadeva vire energije, vključno s cenami blaga, so skupaj z ukrepi za omejevanje širjenja COVID-19 povzročili spremembe na strani ponudbe.

3.4 Zaradi današnjih inflacijskih gibanj je treba močno posegati po orodjih, ki jih ima na voljo ECB, da bi s spodbujevalno denarno politiko dosegli stabilnost cen. ECB bi morala pri normalizaciji denarne politike ravnati previdno. Poleg tega se pričakuje, da bo denarna politika še naprej podpirala ekonomsko politiko v državah članicah euroobmočja.

3.5 EESO poudarja, da države članice še niso obvladale inflacijskega tveganja, poskusi za njegovo odpravo pa so neceloviti. EESO zaradi sedanjega neugodnega inflacijskega trenda in njegovega vpliva na gospodinjstva ter dogajanja na področju konkurenčnosti poziva vse pristojne in odgovorne institucije, naj sprejmejo in uresničijo vse nujne ukrepe, da bi ublažile negativne pretrese, povezane s cenami. Obenem je treba preprečiti pretrese na trgu državnih obveznic v euroobmočju ([1]).

3.6 EESO pozdravlja objavo načrta REPowerEU in pričakuje, da bo pripomogel k postopnemu zmanjšanju odvisnosti od virov energije iz Ruske federacije. Prispeval bi lahko tudi k postopni odpravi največjih stroškovnih tveganj, ki močno ogrožajo stabilnost cen v državah euroobmočja.

3.7 EESO pričakuje, da bo načrt REPowerEU prinesel tudi naslednji ključni koristi: (i) načrt REPowerEU bi lahko spodbudil bistveno večje naložbe v izbrane sektorje in področja, s čimer bi se uresničila zamisel iz obdobja pred invazijo Rusije na Ukrajino. V osnovi bi to pomenilo, da bo letošnje leto pomembno za rast naložb, zlasti na izbranih področjih javnega interesa; (ii) načrt REPowerEU naj bi bistveno prispeval tudi k najpomembnejšim strukturnim spremembam, s katerimi se sooča sedanja generacija, s čimer bi izpolnili ključne cilje glede povečanja konkurenčnosti, trajnostnosti in odpornosti gospodarstev euroobmočja ter tako uresničili glavne cilje zelenega dogovora.

3.8 EESO pozorno spremlja, kako se naložbe korenito preusmerjajo v primerjavi s prvotnimi naložbenimi načrti. Pričakovati je, da se bo rast naložb v državah EU zmanjšala na področjih, povezanih z energetskim prestrukturiranjem in izvajanjem prednostnih nalog zelenega dogovora. Kaj se bo zgodilo v sektorjih in na področjih, ki s tem niso neposredno povezani, ni jasno. V zvezi s tem bo pomemben razvoj malih in srednjih podjetjih v tradicionalnih gospodarskih sektorjih (ki niso strateško pomembni ali ne stremijo k odličnosti na svetovni ravni) z izkoriščanjem morebitnih priložnosti v posameznih regijah.

3.9 EESO poleg ustreznega razmisleka o tem, kako bomo izpolnili sedanje kritične prednostne naloge, močno podpira tudi razmislek o zagotavljanju primerljive uspešnosti na področju inovacij v vseh regijah, euroobmočju in celotni EU. Če bomo ta cilj zapostavili, bi se lahko razlike med regijami v euroobmočju in državah članicah še povečale.

3.10 EESO pozdravlja možnost večje konvergence zaradi rasti v nekdaj manj razvitih državah članicah euroobmočja, v katerih je bila rast daljše obdobje hitrejša od povprečja v euroobmočju. V zvezi s tem je treba poudariti, da bi se lahko poglabljanje razlik med državami članicami euroobmočja zaostrilo zaradi COVID-19 in sedanje vojne v Ukrajini, kar bi negativno vplivalo na izpolnjevanje osnovnih načel Maastrichtske pogodbe.

3.11 EESO pozdravlja in podpira sedanjo razpravo o zasnovi novega institucionalnega okvira za javne finance v državah članicah EU. Odbor v zvezi s tem poudarja, da je pri posodobitvi fiskalnih pravil iz Pakta za stabilnost in rast izziv predvsem zagotavljanje ravnovesja med vzdržnostjo javnih financ in izvajanjem potrebnih javnih naložb.

3.12 EESO meni, da je mogoče medsebojno uskladiti in povezati različne vrste politik, namenjene zagotavljanju vzdržnosti javnofinančnega dolga. Poleg tega bi bilo treba v upravičenih primerih podpreti fiskalne strategije v skladu s srednjeročnim pristopom k fiskalnim popravkom, ki so usmerjeni v okrevanje in odpornost. Odbor pričakuje, da bodo sprejete izvedljive in uporabne rešitve, na podlagi katerih se bo oblikovala javnofinančna platforma, ki bi se morala nemudoma začeti izvajati.

3.13 Glede na to, da so javni proračuni po krizi zaradi COVID-19 pod pritiskom, bi morali biti dodatni izravnalni ukrepi za pomoč gospodinjstvom in podjetjem pri spoprijemanju z energetsko krizo ciljno usmerjeni in učinkoviti. Odbor pravilno razume in spoštuje sedanje razloge za zaščito varnosti ter humanitarnih in socialnih potreb, pa tudi njihov vpliv na nacionalne proračune v euroobmočju. V zvezi s tem pozdravlja odločitev Komisije, da podaljša veljavnost odstopne klavzule iz Pakta za stabilnost in rast, ter jo poziva, naj čim prej predstavi konkretne predloge za reformo tega pakta.

([1]) EESO zato pozdravlja napoved ECB z dne 15. junija 2022, da bo pripravila instrument za spoprijemanje z razdrobljenostjo v euroobmočju.

3.14 EESO je večkrat poudaril, da bi si bilo treba v preteklosti, še bolj pa zdaj, bolj prizadevati za okrepitev mednarodnega položaja euroobmočja. Gospodarstva euroobmočja se trenutno spoprijemajo z novimi izzivi, povezanimi s splošnim varnostnim tveganjem in strukturnimi spremembami. Poleg tega bi lahko dogajanje na gospodarskem in političnem področju vplivalo na položaj eura v mednarodnem monetarnem in plačilnem sistemu. Konec ruske agresije in vojne v Ukrajini ter obnovitev ozemeljske celovitosti Ukrajine bi lahko privedla k ponovni oživitvi svetovnega gospodarstva, s tem pa k močnejšemu gospodarstvu euroobmočja.

4. **Posebne ugotovitve**

4.1 EESO je prepričan, da bi se bilo treba pri uporabi sredstev mehanizma za okrevanje in odpornost osredotočiti na prave prednostne naloge, da bi v času, ko prevladuje visoka stopnja geopolitične in ekonomske negotovosti, povezana z rastjo inflacije in javnega dolga, zagotovili relativno socialno-ekonomsko stabilnost v državah članicah euroobmočja. Ta mehanizem državam članicam omogoča skupno izdajanje obveznic na kapitalskih trgih in je bil doslej zelo učinkovit. EESO zato vsekakor podpira njegovo nadaljnjo uporabo v praksi. V zvezi s tem meni, da bi bilo mehanizem za okrevanje in odpornost mogoče uporabljati tudi po letu 2026.

4.2 EESO poudarja, da bi lahko sedanja invazija Rusije na Ukrajino v nekaterih državah euroobmočja povzročila neželeno recesijo ali celo stagflacijo. Zato je treba zdaj bolj kot kadar koli prej spremljati to neugodno dogajanje in v zvezi z njim preventivno ukrepati.

4.3 EESO ugotavlja, da trendi v zvezi z brezposelnostjo in trgom dela kažejo, da je stanje razmeroma stabilno. Hkrati poudarja, da so razlike med nacionalnimi stopnjami brezposelnosti v primerjavi z obdobjem pred letom 2008 razmeroma velike. V nekaterih državah članicah prevladujeta strukturna brezposelnost in pomanjkanje kvalificirane delovne sile. Prav to relativno pomanjkanje kvalificirane delovne sile ne ponuja dovolj možnosti za povečanje konkurenčnosti v izbranih sektorjih in na izbranih področjih. EESO v zvezi s tem ugotavlja, da v državah članicah euroobmočja in EU obstaja zadosten, a še neizkoriščen potencial za izpopolnjevanje in preusposabljanje.

4.4 EESO je zelo zaskrbljen zaradi negativnih trendov neenakosti in naraščajoče revščine v državah članicah euroobmočja in po vsej EU. Tudi neenakost v najširšem pomenu besede je predvsem posledica svetovne finančne krize, še dodatno pa se je povečala zaradi COVID-19. Naraščajoče cene energije in hrane trenutno vplivajo na najranljivejše skupine prebivalstva, pa tudi na gospodinjstva z nizkimi in srednjimi dohodki. EESO zato vse pristojne institucije poziva, naj nujno vzpostavijo delujočo socialno varovalno mrežo, da nihče ne bo zapostavljen.

4.5 EESO ponovno poudarja, da bi se lahko nepričakovano pojavile nove mutacije, pandemije in epidemije. Pojav in hitro širjenje COVID-19 sta razkrila, da je bil zdravstveni sektor izredno nepripravljen na pandemijo, zato so na tem področju nujno potrebne temeljitejše priprave, zlasti pa odgovornejše politike pristojnih organov in institucij. Po mnenju Odbora dogodki zadnjih dveh let kažejo, da se najbolj splača vlagati v zdravje in preventivo.

4.6 EESO poudarja, da je bilo zagotavljanje dodatne likvidnosti v obdobju od pojava COVID-19 pravilna odločitev. Vendar se bo glede na to, da so bile določene dejavnosti začasno ustavljene, zdaj treba osredotočiti na zagotavljanje solventnosti nekaterih podjetij. Dodatna likvidnost bo potrebna tudi za spodbujanje rasti po pandemiji, zato EESO meni, da je bistveno čim prej vzpostaviti unijo kapitalskih trgov in bančno unijo.

4.7 EESO poudarja, da svetovno gospodarstvo postaja vse bolj razdrobljeno. Invazija Rusije na Ukrajino je povzročila razdrobljenost na področju notranje trgovine, mednarodnih plačil, mednarodnih valutnih in finančnih razmerij, mednarodnega prometa, mednarodne znanosti in raziskav, svetovnih vrednostnih verig ter v drugih sferah. To je zelo negativno vplivalo na socialno-ekonomske razmere v državah euroobmočja.

4.8 EESO ugotavlja, da je sedanja visoka stopnja ekonomske in geoekonomske negotovosti, povezana z visokimi tveganji, najbolj zapleten izziv v celotni zgodovini projekta evropskega povezovanja. Glede na to, da je prihodnji razvoj dogodkov na socialno-ekonomskem področju nepredvidljiv, bi morale pristojne institucije nujno sprejeti in uresničiti vrsto ukrepov za omejevanje in odpravo zunanjih ekonomskih pretresov v državah članicah euroobmočja.

V Bruslju, 27. oktobra 2022

Predsednica
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Christa SCHWENG